

harbuz, bohater, wataha,, duren, hreczka, duzy, czeremcha, hodowac, czereda, Sobor.

Українські слова в різні часи засвоєні російською мовою: *тысячница, бондарь, вареник, хлопец, корж, кожух, хутор, косовица, девчата, селянство, незаможник, недобиток, пятисотенница.*

Отже, з усього вищесказаного можна зробити висновок про те, що, не зважаючи на самотність кожної слов'янської мови, вони не могли б

існувати в такому вигляді, в якому вони є, якби не тісні мовні контакти. Безперечно, причиною такої близькості української мови з мовами сусідніх народів є історичний фактор їхнього виникнення та географічне положення країн, але головна причина спорідненості – це тісне спілкування слов'янських народів. Саме спілкування відіграло найважливішу роль в такому великому словниковому запасі української мови і водночас – мов сусідніх народів, у їхній спорідненості.

Список літератури

1. Кочерган М. П. Основи зіставлення мовознавства: [Електронний ресурс] / М. П. Кочерган // Видавничий центр "Академія". – 2006. – Режим доступу до ресурсу: <http://westudents.com.ua/knigi/66-vstup-do-movoznavstva-kochergan-mp-.html>.
2. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства: [Електронний ресурс] / Ю. О. Карпенко // Видавничий центр «Академія». – 2006. – Режим доступу до ресурсу: <http://academia-pc.com.ua/product/145>
3. Огієнко І. Історія української літературної мови: [Електронний ресурс] / І. Огієнко // Видавничий проект Фондації імені митрополита Іларіона (Огієнка). – 1995. – Режим доступу до ресурсу: <http://litopys.org.ua/ohukr/ohu.htm>.

Оксана Яник

Національний університет «Києво-Могилянська академія» (Київ)

ЗАГАДКА ЯК ОБ'ЄКТ СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У тезах зазначено сучасні аспекти дослідження загадки. Жанр загадки постає як комунікативне явище дискурсивної природи. Також зроблено акцент на текстовій природі загадки, а саме на двох планах її вираження: експліцитному та імпліцитному.

Ключові слова: *загадка, відгадка, експліцитний, імпліцитний, адресат, адресант.*

The thesis deals with the modern aspects of riddle studies. The genre of the riddle appears as the communicative phenomenon of discursive nature. It also focuses on text nature of the riddle, mainly on explicit and implicit aspects of its expression.

Keywords: *riddle, answer, explicit, implicit, addressee, addresser.*

В усній художній творчості кожного народу присутня загадка. Вона живе та постійно розвивається як засіб формування тямущості, кмітливості, уважності та випробування розумових здібностей людини. Проте для фольклористів та мовознавців, які серйозно підходять до вивчення загадок, загадка – це не просто кмітлива розвага, а фактично комплексна лінгвістична й естетична структура, що при системному вивченні виявляє багато ознак таких значних

систем, як мова, культура та мистецтво, з якими вона нерозривно пов'язана [6].

У зв'язку із цим загадка є цінним об'єктом лінгвістичних досліджень, який містить важливу давню мовну та позамовну інформацію. Серед значних досліджень праці З. Волоцької, А. Головачової, О. Селіванової, Р. Жореса, Г. Онищенка. У працях А. Мойсієнка, Ю. Левіна, Е. Кенгес-Маранди, В. Мазурика досліджено зв'язок форми та змісту і їхнє значення у побудові між загадкою

та відгадкою. Антропоцентризм у загадках дослідила О. Тимченко. Семіотичні механізми образного зображення в загадках проаналізував також А. Журинський. Мову загадок також досліджували професори В. Пепічелло та Т. Грін.

Загадка як художня структура є унікальна. Текстова природа загадки має два плани вираження: експліцитний та імпліцитний. Експліцитний план – це є загадуваний текст, імпліцитний – це власна відгадка.

Говорячи про два текстові рівні, слід зазначити, що без другого рівня не існує текстової структури як конкретного жанрового утворення, оскільки воно тоді повністю нівелюється і може трансформуватися у ту чи іншу описово-розповідну констанційну дійсність [3].

Візьмемо для прикладу такі самодостатні тести, як:

Один чабан тисячу овець пасе.

На одному камені дві змії лежать.

Одинока бабуня узори вишиває.

*Між двома деревами сиділа баба
крупамі.*

Дід сміється, аж губа трясеться.

Ходить пані в срібному жупані.

Без відгадки, тобто доповнювальних елементів другого рівня – *місяць у хмарах, лоб і брови, голка, тилка, кисіль, риба* – ці загадки будуть позбавлені жанрової ознаки загадки та будуть лише описово-розповідними конструкціями.

Як зазначає А. Мойсієнко «... власне текст загадки завжди спроектований у площину, суголосну відгадці, набирає переносно-образної означеності, що є визначальним для розуміння загадки як художньої текстової структури» [3].

Загадка живе у двох контекстах – адресата й адресанта. Специфічною рисою функціонування загадки в мовленні є наявність, крім колективного автора-творця тексту загадки, актуалізованої в ситуації

спілкування автора загадки, який здійснює її референцію, пов'язує позатекстові та внутрішні світи й регулює гармонізацію діалогу в рамках фольклорного тексту. У першій частині діалогу (образна частина загадки) адресант звертається до адресата з питанням, очікуючи отримати конкретну відповідь, поява якої підготовлена вжитим (чи не вжитим) питальним словом. Зміст і форма репліки-відповіді визначається змістом та формою першої репліки. Друга частина загадки, тобто відповідь, формується відповідно до того, що стало об'єктом загадування і яку синтаксичну структуру було при цьому задіяно [2, с. 9].

Окремі лінгвісти зауважують, що в процесі побудови свого повідомлення відповідно до правил певного мовленнєвого жанру адресант сигналізує про адекватне сприйняття комунікативної ситуації як відповідника даного мовленнєвого жанру, а тому він (адресант) позиціонує себе як носія відповідного статусу і дає зрозуміти адресату, що хоче бути сприйнятий ним як виконувач певної мовленнєвої ролі [4, с. 185].

Отже, двоє комунікантів виконують роль «того, хто загадує загадку» – адресанта і того, «хто відгадує загадку» – адресата. При цьому адресант та адресат неодмінно міняються ролями, оскільки «будь-яке розуміння передбачає відповідь і в тій чи іншій формі обов'язково його породжує: слухач стає мовцем» [4].

Ми вважаємо, що спілкування між адресантом та адресатом є статусно нерівноправним, оскільки адресант (в тому випадку, коли він загадує загадку) займає провідну позицію в межах цього мовленнєвого жанру, тому що «питання важливіше за відповідь, а «той» хто запитує» мудріший за «відповідача - відгадувача», йому потрібна не сама відповідь, яку він знає, а те, щоб відгадувач самостійно знайшов цю відповідь, витримав випробування...» [5, с. 56].

Г. Пасько зазначає, що жанр загадки постає як комунікативне явище дискурсивної природи. Він займає в комунікації проміжну позицію між мовленнєвими актами декларативу, імперативу та інтерогативу, які його виформовують, та дискурсом, у якому він розгортається [4, с. 186].

Цікавими є дослідження загадки у зіставному аспекті. Багато досліджень присвячено опису граматичної, структурної та ритмічної організації різномовних загадок. Подальше наше дослідження базуватиметься на розгляді антропоцентричної сутності загадок української та англійської мов.

Список літератури

1. Березовський І. П. Загадки. Українська народна творчість / І. П. Березовський – К. : Вид-во АН УРСР, 1962. – 510 с.
2. Захарова Н. В. Лінгвокультурні особливості українських і німецьких народних загадок: структура, семантика, прагматика: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.17. – К., 2009. – 20с
3. Мойсієнко А. К. Народна загадка в текстово – дискурсивному вимірі [Електронний ресурс] / Мойсієнко А. К. – Українська мова, 2013 – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrm_2013_3_5
4. Пасько Г. М. Мовленнєвий жанр загадки в дискурсивній площині: особливості функціонування / Пасько Г. М. // Лінгвістичні студії. – Випуск 23, розділ II. Проблеми лінгвістики тексту, дискурсології, дискурс-аналізу. – С.183–197.
5. Топоров В. И. К реконструкции «загадочного» прототекста (о языке загадки) / Топоров В. И. // Исследования в области балто-славянской духовной культуры: Загадка как текст. 2. –М : Издательство «Индрик», 1999. – С. 54 – 68.
6. Peppicello W. J. The language of Riddles New Perspectives / Peppicello W. J. and Thomas A. Green. – Ohio State University Press: Columbus, 1984. – 169 p.

Дарія Яструб

Національна академія «Кієво-Могилянська академія» (Київ)

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИКИ ТА АТРИБУТИКИ УКРАЇНСЬКИХ ФУТБОЛЬНИХ УБОЛІВАЛЬНИКІВ

У пропонованих тезах розглянуто питання утворення футбольного фан-руху на теренах України, а також проаналізовано соціолект українських футбольних уболівальників. Виділено основні способи словотворення футбольних лексем. Також було досліджено особливості складання футбольних примовок на прикладах матчів збірної України з футболу та «Динамо» (Київ). Проаналізована й банерна культура, яка разом з мовою є засобом самоідентифікації українських фанів.

Ключові слова: футбол, соціолект, уболівальник, банерна культура.

The Ukrainian football fan movement and sociolect Ukrainian football fans were considered in these theses. We determined the main methods of derivation football sociolect. We analyzed football chants from matches of national football team of Ukraine and «Dynamo» (Kyiv). Their banner culture was also analyzed. They are the most important thing of self-identification of Ukrainian fans.

Keywords: football, sociolect, fan, banner culture.

Із кінця ХХ століття спеціальна лексика все частіше стає об'єктом вивчення багатьох мовознавців, зокрема досліджуються молодіжний сленг, аргослодів, професійна лексика тощо. Вивчення футбольної лексики в українській лексикології починається

значно пізніше і характеризується лише дослідженнями С. Мартос та І. Процик, що вивчали субкультуру українських футбольних уболівальників, їхній соціальний склад та вербальне самовираження. Метою нашого дослідження є встановлення основних